Työ- ja elinkeinoministeriö Ministerineuvostopaketti EU/310/2022-TEM-20

Johansson Elina 5.12.2022

Ylimääräinen energianeuvosto 13.12.2022

Neuvoston puheenjohtajavaltio Tshekki on kutsunut EU:n energiaministerit jälleen ylimääräiseen energianeuvoston kokoukseen Brysseliin 13.12.2022.

Energianeuvostossa käsitellään energiakriisiin liittyviä hätätoimia. Komissio antoi 22.11.2022 ehdotuksensa neuvoston asetukseksi markkinakorjausmekanismista kansalaisten ja talouden suojelemiseksi liian korkeilta hinnoilta. Tavoitteena on saavuttaa neuvostossa asetuksesta poliittinen yhteisymmärrys.

Valtioneuvosto pitää ehdotettua kaasumarkkinoiden tilapäistä korjausmekanismia perusteltuna toimena kaasu- ja energiakriisin oloissa. On hyvä, että johdannaismarkkinoiden mahdollisia ylilyöntejä rajoitetaan, jotta korkeimmat hinnat ja sitä myötä pörssien vakuusvaatimukset eivät muodostuisi kohtuuttoman suuriksi.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ehdotus sisältää täsmälliset säännökset hintakaton käyttöönottoon sekä mahdollisuuden lopettaa hintakaton soveltamisen, jos arvioidaan, että hyödyt jäävät haittoja pienemmiksi. Ehdotuksessa huomioidaan myös energian toimitusvarmuus ja markkinoiden dynaaminen toiminta. Valtioneuvosto katsoo ehdotuksen mukaisesti, että kaasun kulutuksen vähentämistavoitteet tulee samanaikaisesti huomioida.

Ministereiden on lisäksi tarkoitus hyväksyä muodollisesti neuvoston asetus solidaarisuuden edistämiseksi koordinoiduilla kaasun hankinnoilla, kaasun rajat ylittävässä vaihdannassa sekä luotettavilla hintaindekseillä (ns. kaasun solidaarisuusasetusehdotus) sekä neuvoston asetus uusiutuvan energian käyttöönoton luvittamisen nopeuttamiseksi (ns. luvitusasetus). Molempien asetusten osalta saavutettiin yhteisymmärrys sisällöstä jo edellisessä ylimääräisessä energianeuvostossa 24.11.2022.

Suomea kokouksessa edustaa valtiosihteeri Ann-Mari Kemell.

Asialista:

Komission ehdotus neuvoston asetukseksi markkinakorjausmekanismista kansalaisten ja talouden suojelemiseksi liian korkeilta hinnoilta - poliittinen yhteisymmärrys

Työ- ja elinkeinoministeriö Perusmuistio EU/1505/2022-TEM-4

Kekki Maria 5.12.2022

Komission ehdotus neuvoston asetukseksi markkinakorjausmekanismista kansalaisten ja talouden suojelemiseksi liian korkeilta hinnoilta - poliittinen yhteisymmärrys

Kokous
Ylimääräinen energianeuvosto 13.12.2022

Eduskuntatunnus

E 153/ 2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komissio antoi 22.11.2022 ehdotuksen asetukseksi kaasumarkkinakorjausmekanismista, COM (2022) 668 final.

Asetusehdotus on annettu SEUT 122 artiklan perusteella ja asetus olisi näin ollen voimassa vuoden ajan.

Kiireellisen käsittelyaikataulun johdosta asia on saatettu 2.12.2022 eduskunnan käsiteltäväksi E-selvityksellä (E 153/2022 vp).

Asetusehdotusta on käsitelty energiatyöryhmässä 29.11.2022 sekä Coreper I-kokouksissa 23.11.2022 ja 2.12.2022. Puheenjohtajavaltio on toimittanut asetusehdotuksesta REV1-muutosversion Coreper-kokousta 2.12.2022 varten.

Neuvotteluja jatketaan seuraavaksi energiatyöryhmässä 6.12.2022, jota varten puheenjohtaja tulee toimittamaan REV2-tekstiversion. Käsittely jatkuu Coreper I-kokouksessa 7.12.2022 sekä tarvittaessa vielä 10.12.2022.

Puheenjohtajavaltion tavoitteena ylimääräisessä energianeuvostossa 13.12.2022 on poliittinen yhteisymmärrys asetuksesta.

Suomen kanta

E 153/ 2022 vp:

Valtioneuvosto pitää ehdotettua kaasumarkkinoiden tilapäistä korjausmekanismia perusteltuna toimena kaasu- ja energiakriisin oloissa. On hyvä, että johdannaismarkkinoiden mahdollisia ylilyöntejä rajoitetaan, jotta korkeimmat hinnat ja sitä myötä pörssien vakuusvaatimukset eivät muodostuisi kohtuuttoman suuriksi.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että ehdotuksessa on täsmälliset säännökset hintakatonkäyttöönottoon sekä mahdollisuus lopettaa hintakaton soveltaminen, jos arvioidaan, että hyödyt jäävät haittoja pienemmiksi. Ehdotuksessa huomioidaan myös energiantoimitusvarmuus ja markkinoiden dynaaminen toiminta. Valtioneuvosto katsoo ehdotuksen mukaisesti, että kaasun kulutuksen vähentämistavoitteet tulee samanaikaisesti huomioida.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana perusteluja hintakaton rajaamiseksi koskemaan vain TTF-kaasujohdannaispörssin kaasun lähimmän kuukauden johdannaishintaa. Valtioneuvosto katsoo, että hintakaton aktivoitumisen kriteerit ovat perustellulla tasolla. Ehdotettua hintakattoa voidaan pitää suuruusluokaltaan oikeana. Lisäksi on hyvä, että mekanismi ei aktivoituisi yksittäisestä hintapiikistä, vaan pidemmän seurantajaksonperusteella.

Valtioneuvosto pitää hyvänä, että markkinoiden korjausmekanismiin sisältyvä hintakatto poistettaisiin automaattisesti käytöstä, jos käy ilmi, että sen aktivoinnin edellytykset eivät enää täyty. Lisäksi on hyvä, että komissio pystyy keskeyttämään mekanismin käytön, mikäli se aiheuttaa negatiivisia vaikutuksia kaasun toimitusvarmuuteen tai EU:n sisäisiin kaasuvirtoihin taikka epätoivottuja markkinahäiriöitä.

Pääasiallinen sisältö

Tausta

Komissio antoi 22.11.2022 ehdotuksen neuvoston asetukseksi markkinoiden korjausmekanismin perustamiseksi kansalaisten ja talouden suojaamiseksi kohtuuttoman korkeilta kaasun hinnoilta (COM (2022) 668 final). Asetusehdotus pohjautuu 18.10.2022 annettuun asetusehdotukseen sisältyneeseen markkinakorjausmekanismiin (komission ehdotus neuvoston asetukseksi solidaarisuuden edistämiseksi koordinoiduilla kaasun hankinnoilla, kaasun rajat ylittävässä vaihdannassa sekä luotettavilla hintaindekseillä (ns. kaasun solidaarisuus-asetus), COM (2022) 549 final, artiklat 23 ja 24).

Eurooppa-neuvosto on 21.10.2022 kokouksen päätelmissä peräänkuuluttanut toimia, jolla vahvistetaan tilapäinen EU:n kehys, jonka avulla sähköntuotannossa käytettävälle kaasulle voitaisiin asettaa hintakatto, ottaen huomioon kustannus-hyötyanalyysi, ajojärjestyksen muuttamattomuus, samanaikainen kaasun kulutuksen kasvun estäminen, puuttuminen rahoitukseen ja jakaumavaikutuksiin sekä EU:n ulkopuolisiin virtoihin kohdistuviin vaikutuksiin. Nämä reunaehdot tulisi huomioida ehdotetun markkinoiden korjausmekanismin arvioinnissa.

Venäjän hyökkäyssodan vuoksi EU:ssa on annettu runsaasti uusia toimenpide-ehdotuksia ja uutta lainsäädäntöä kaasun ja sähkön toimitusvarmuuden ja hintavaikutusten vuoksi. Komissio on antanut:

1. 8.3.2022 REPowerEU –tiedonannon (COM (2022) 108 final, E-kirje E 30/2022 vp) joka käsittelee energian hintaa ja toimitusvarmuutta.
2. 23.3.2022 tiedonannon vaihtoehdoista lyhyen aikavälin toimiksi sähkön hinnasta ja seuraavaan talvikauteen valmistautumiseksi kaasun osalta (COM (2022) 138 final, E-kirje E 42/2022 vp), jossa komissio esitti kaasupuolen toimiksi kaasunyhteishankintoja.
3. 23.3.2022 asetusehdotuksen EU:n kaasuvarastojen täyttövelvoitteesta (COM (2022) 135 final, U-kirje U 31/2022 vp). Kaasuvarastoasetus (EU) 2022/1032 tuli voimaan 1.7.2022.
4. REPowerEU-paketin 18.5.2022 (COM (2022) 230 final, E-kirje E 68/2022 vp), jossa on useita lainsäädäntö- ja politiikkaehdotuksia, joilla tähdätään venäläisestä energiasta irtautumiseen.
5. 20.7.2022 ns. kaasun talvivarautumispaketin, joka koostuu tiedonannosta, säädösehdotuksesta sekä kaasun vähentämissuunnitelmasta (COM (2022) 360 final, COM (2022) 361 final, E-kirje E 98/2022 vp). Asetus (EU) 2022/1369 koordinoiduista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä tuli voimaan 9.8.2022.
6. 14.9.2022 ehdotuksen neuvoston asetukseksi korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä (ns. energianhinta-asetus, COM (2022) 473 final, E-kirje E 113/2022 vp). Neuvoston asetus (EU) 2022/1854 tuli voimaan 8.10.2022.
7. 18.10.2022 ehdotuksen neuvoston asetukseksi solidaarisuuden edistämiseksi koordinoiduilla kaasun hankinnoilla, kaasun rajat ylittävässä vaihdannassa sekä luotettavilla hintaindekseillä (ns. kaasun solidaarisuus-asetus, COM (2022) 549 final, E-kirje E 140/2022 vp). Asetusehdotuksessa keskusteltiin ylimääräisessä energianeuvostossa 24.11.2022 ja siitä on tarkoitus saada sopu seuraavassa ylimääräisessä energianeuvostoa 13.12.2022.

Kaasun hinnat Euroopassa ovat olleet ennennäkemättömillä tasoilla ja hinnanvaihtelu on ollut suurta. Korkeiden hintojen hillitsemiseksi on jo esitetty ja tehty unionin tasolla useita toimia. Kaasun solidaarisuusasetuksen mukaiset yhteishankinnat voivat toimia tuontiin kohdistuvaa hintatasoa madaltavasti, ja päivänsisäisen volatiliteetin hallintamekanismi rajoittaisi energiajohdannaisten päivänsisäisiä hintapiikkejä. Lisäksi kaasun ja sähkön kulutusta pyritään vähentämään (asetukset (EU) 2022/1369 ja (EU) 2022/1854). Hankalan markkinatilanteen ennakoidaan kuitenkin jatkuvan yli tulevan talven, sillä tarjontahäiriöihin sopeutuminen ja uusien toimitussuhteiden ja infrastruktuurin rakentaminen vaativat aikaa. Komissio on katsonut, että jo tehdyt toimet eivät takaa riittävän välitöntä ja varmaa vastausta vallitseviin ongelmiin.

Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Tavoitteet

Komission mukaan asetusehdotuksen mukaisella markkinoiden korjausmekanismilla pyritään viimesijaisena keinona rajoittamaan äärimmäisiä maakaasun hintoja. Koska TTF-hinta on käytössä viitehintana ja suojauksen pohjana kaasun hankintasopimuksissa Euroopan laajuisesti, komissio katsoo sen hinnan rajoittamisella olevan vaikutusta maakaasun hintaan koko Euroopassa. Ehdotetulla mekanismilla pyritään rajoittamaan sellaisia äärimmäisiä hintapiikkejä, jotka eivät vastaa hintakehitystä muissa unionin alueen kauppapaikoissa.

Korkeilla kaasunhinnoilla on huomattavia negatiivisia vaikutuksia unionin talouteen. Korkea kaasun hinta on yhteydessä sähkön hintoihin, joka puolestaan ylläpitää inflaatiota. Tämä rajoittaa kuluttajien ostovoimaa, nostaa tuotantokustannuksia, sekä uhkaa toimitusvarmuutta.

Mekanismin aktivoituminen

Asetus kohdistuisi TTF-futuurien kuukausituotteiseen, ja se voitaisiin aktivoida 1.1.2023 alkaen. Mekanismin aktivoinnille olisi kaksi ennakkoehtoa, joista molempien tulisi täyttyä:

a) TTF-kuukausituotteen hinta on yli 275 €/MWh kahden viikon ajalla; ja

b) European Energy Exchangen (EEX) julkaisema TTF:n spot-hinta (TTF European Gas spot Index) olisi 58 euroa korkeampi kuin asetuksessa määritelty vertailuhinta vähintään 10 kaupankäyntipäivän ajan ennen a-kohdan mukaista ajanjaksoa.

Vertailuhinnalla tarkoitetaan asetusehdotuksessa keskimääräistä päiväkohtaista LNG:n hintaa laskettuna seuraavista viitehinnoista: ”Daily Spot Mediterranean Marker (MED)”, ”Daily Spot Northwest Europe Marker (NWE)”, sekä nk. kaasun solidaarisuusasetuksen mukainen ACER:n arvioima päiväkohtainen hinta.

Ennen mekanismin aktivoimista, komission tulisi pyytää asiasta lausuntoa Euroopan keskuspankilta sekä ESMA:lta, ja jos tarpeellista, ENTSO-G:ltä ja kaasun toimitusvarmuusasetuksen mukaiselta kaasun koordinaatioryhmältä, liittyen mekanismin mahdollisiin vaikutuksiin toimitusvarmuuteen, EU:n sisäisiin kaasuvirtoihin ja rahoitusmarkkinoiden vakauteen. Lausuntojen perusteella komissio voi keskeyttää mekanismin soveltamisen. Lausunnoissa tulee huomioida hintakehitys myös globaalisti.

Asetuksessa säädettäisiin ACER tehtäväksi viipymättä julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä ilmoitus, että ”markkinoiden korjaustapahtuma” on ilmennyt ja informoida asiasta komissiota, ESMA:a ja EKP:ia. Ilmoituksen julkaisupäivästä lähtien TTF-kuukausituotteisiin kohdistuvia ostotarjouksia ei voida toteuttaa, jos ne ylittävät 275 euroa (”tarjousraja”).

Kysynnän vähentäminen
Jäsenvaltioiden tulisi kahden viikon kuluessa edellä esitetyn ilmoituksen julkaisemisesta informoida komissiota toimista, joita ne ovat tehneet sen estämiseksi, etteivät kaasun ja sähkön kysyntä ja kulutus lisäänny mekanismin käyttöönoton seurauksena. Toimissa tulisi huomioida neuvoston asetuksen (EU) 2022/1369 mukainen 15 prosentin kysynnän vähentäminen sekä neuvoston asetuksen (EU) 2022/1854 artiklojen 3 ja 4 mukaiset kysynnän vähennystavoitteet.

Asetusehdotuksen mukaan komissio voisi, arvioituaan mekanismin vaikutusta kaasun ja sähkön kulutukseen sekä neuvoston asetusten (EU) 2022/1369 ja (EU) 2022/1854 mukaisiin kulutuksen vähentämistavoitteisiin, ehdottaa asetuksen (EU) 2022/1369 koordinoiduista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä mukauttamista vastaamaan nykyistä tilannetta.

Mekanismin peruuttaminen
ACER:n tehtäväksi esitetään mekanismin toisen aktivoitumisehdon täyttymisen valvomista mekanismin ollessa aktivoituneena. Jos TTF:n spot-hinnan ja LNG-pohjaisen viitehinnan erotus alittaisi asetuksessa määritetyn rajan (58 euroa) 10 päivän ajan, tulisi ACER:n julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä asiasta ilmoitus. Mekanismin mukainen hintaraja peruuntuisi ilmoituksen julkaisua seuraavasta päivästä lähtien. Peruuttaminen ei edellyttäisi ACER:n tai komission suorittamaa erillistä arviointia, vaan se tapahtuisi automaattisesti silloin kun aktivointiehto ei enää täyttyisi.

Mekanismin soveltamisen keskeyttäminen
Ehdotuksen mukaan ESMA, EKP, kaasun koordinaatioryhmä ja ENTSO-G valvoisivat hintarajan vaikutuksia markkinoihin ja kaasun toimitusvarmuuteen. Tämän valvonnan pohjalta komission tulisi tehdä päätös mekanismin soveltamisen keskeyttämisestä, jos epätoivottuja markkinahäiriöitä tai merkittäviä riskejä niihin esiintyy, tai jos mekanismi vaikuttaa negatiivisesti toimitusvarmuuteen, EU:n sisäisiin kaasuvirtoihin tai rahamarkkinoiden tasapainoon.

Keskeyttämispäätös tulisi viivytyksettä julkaista Euroopan unionin virallisessa lehdessä, ja se keskeyttäisi mekanismin soveltamisen julkaisua seuraavasta päivästä lukien niin pitkäksi aikaa, kun päätöksessä määritellään. Mekanismi lakkaisi kuitenkin toimimasta viimeistään, kun ehdotetun asetuksen soveltaminen päättyy.

Ehdotus sisältää lisäksi säännöksen, jonka mukaan neuvosto voisi komission ehdotuksesta arvioida mekanismin aktivointiedellytyksiä. Komission tulisi kuulla, EKP:ia, ESMA:a, ACER:ia, kaasun koordinaatioryhmää, ENTSO-G:tä ja olennaisia sidosryhmiä ennen kyseisen ehdotuksen tekemistä. Tarve arvioinnille voisi nousta esiin mekanismin keskeyttämiseen johtaneen vaikutuksen esiintymisen vuoksi.

Asetuksen voimaantulo ja voimassaoloaika
Asetuksen esitetään tulevan voimaan seuraavana päivänä sen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Asetuksen voimassaolo päättyisi vuoden kuluttua sen voimaantulosta. Komission tulisi 1.10.2023 mennessä arvioida asetusta unionissa vallitsevan kaasun toimitusvarmuustilanteen valossa, ja se voisi arvion perusteella esittää asetuksen voimassaolon jatkamista.

Puheenjohtajan REV1-muutosversio asetuksesta (2.12. Coreper I-kokousta varten)

Puheenjohtajavaltion REV1-tekstiversioon tehtyjen muutosehdotusten mukaan TTF-kuukausituotteen lisäksi mekanismi soveltuisi myös neljännesvuosituotteisiin, mekanismin aktivoitumisehtona oleva hintaraja muuttuisi 275 eurosta 264 euroon, TTF ja LNG hintaeron olisi oltava voimassa 5 kaupankäyntipäivän ajan 10 päivän sijaan, mekanismin peruuttamisen perusteena olisi 5 kaupankäyntipäivän tarkastelu 10 päivän sijaan sekä lisäksi velvoite notifioida komissiota kaasun ja sähkön kulutuksen vähentämisestä poistettaisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperustana on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 122 artiklan 1 kohta, jonka mukaan neuvosto voi komission ehdotuksesta päättää jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä taloudellisen tilanteen kannalta aiheellisista toimenpiteistä erityisesti, jos ilmenee suuria vaikeuksia tiettyjen tuotteiden saatavuudessa, ennen kaikkea energia-alalla sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden perussopimuksissa määrättyjen menettelyjen soveltamista. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä. Euroopan parlamentti ei osallistu SEUT 122 artiklan mukaiseen päätöksentekomenettelyyn.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Oikeusperustan ollessa SEUT 122 artikla, ei Euroopan parlamentilla ole toimivaltaa lainsäädäntöprosessissa.

Kansallinen valmistelu

Ylimääräisen energianeuvoston perusmuistio:
EU-ministerivaliokunta 9.12.2022

E 153/ 2022 vp:

Energia ja Euratom (EU21) -jaosto, 28.-29.11.2022 (kirjallinen menettely)
EU-ministerivaliokunta 1.-2.12.2022 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

E 153/ 2022 vp:

Talousvaliokunta 7.12.2022
Suuri valiokunta 9.12.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Esityksen ei katsota olevan ristiriidassa perusoikeussääntelyn kanssa. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 22 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat elinkeinotoimintaa. Ehdotuksen katsotaan siten kuuluvan maakunnan lainsäädäntövaltaan. Ahvenanmaalla ei kuitenkaan ole maakaasuverkkoa tai LNG-terminaalia, joten asetusehdotuksella ei ole käytännön merkitystä Ahvenanmaan kannalta.

Taloudelliset vaikutukset

Valtioneuvosto katsoo, että hintakattoon liittyy huomattavia riskejä ja se on kehitettävä harkiten. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että negatiivisia vaikutuksia kaasun toimitusvarmuuteen, energiankäytön tehostamiseen ja vähentämiseen sekä markkinahäiriöitä vältetään hintakattoa asetettaessa.

Asetusehdotuksen vaikutustenarvioinnissa tulee huomioida Suomen muuttunut asema kaasumarkkinoilla. Aiemmin Venäjältä tulleeseen putkikaasuun nojautuneen kansallisen kaasumarkkinan tilanne on muuttunut niin, että Suomi osallistuu nykyään LNG-markkinoille. Kaupallisessa käytössä olevaan kaasuputkiverkostoon Suomi on yhteydessä vain Viroon yhdistyvän BalticConnectorin kautta. LNG:tä saadaan Suomeen käytännössä vain Inkoon ja Liettuan Klaipedan kautta. LNG:n maailmanmarkkinahinta on ollut lähtökohtaisesti korkeampi kuin maakaasun hinta.

Baltian alueen tasolla alustavasti tarkasteltuna ehdotettu hintaraja vaikuttaa hyvältä. Tilanne voi kuitenkin muuttua, jos talven aikana hintataso Baltian alueella nousee. Jos hintakatto asetetaan liian matalalle, muodostuu vakava riski siitä, että LNG-kaasu ohjautuu markkinoille, joissa siitä saatava hinta on korkeampi. Kaasun saatavuus Suomeen voi tällöin vaarantua, mikä voisi johtaa myös sähkön niukkuuteen. Jos hintakatto ei olisi korkeampi kuin LNG:n globaali hinta, se voisi vaikuttaa kaasun saatavuuteen myös unionin tasolla.

Komission mukaan ehdotettu mekanismi edistäisi EU:n alueen likvidimmän johdannaismarkkinan optimaalista toimintaa. Sillä pyrittäisiin välttämään Luoteis-Euroopan kaasuinfrastruktuurin pullonkauloista johtuva ylihinnoittelu ja tämän liialliset vaikutukset kaasun hintaan ympäri EU:ta. Esitetty mekanismi vaikuttaisikin äärimmäisiä hintaesiintymiä rajoittavasti, mutta ei rakenteellisesti madaltaisi hintatasoja. Mekanismi vaikuttaisi kaasun tukkuhintaan riippumatta siitä, mihin käyttötarkoitukseen kaasu menisi.

Maksimihinnan asettamisella voi olla positiivisia vaikutuksia hintaodotusten kautta sen vähentäessä spekulatiivista markkinakäytöstä. Ehdotetun mekanismin riskinä kuitenkin on, että se saattaa nostaa hintoja, sillä se ohjaa helposti hinnoittelemaan katto-hintaan tai

sen lähelle. Riski nähdään erityisesti tilanteessa, jossa markkinatoimijat ennakoivat hintakaton aktivoitumisen olevan realistista lähitulevaisuudessa.

Komissio on toisaalta huomauttanut, että mekanismi voi estää sen, että pieni määrä marginaalisia markkinatoimijoita, joilla on poikkeuksellisen matala hintajousto, asettaisivat hinnan koko markkinoille.

Yleiseen hintakattoon verrattuna esitys huomioi paremmin toimitusvarmuuden. Ensinnäkin esityksen mukaan mekanismin peruuttaminen olisi mahdollista, jos epätoivottuja markkinavaikutuksia ilmenisi. Toiseksi, mekanismi säilyttäisi mahdollisuuden kahdenväliselle tai OTC-kaupankäynnille, joka voisi toimia markkinoita vakauttavana elementtinä ja turvata toimitusvarmuutta.

Koska nyt esitetty hintakatto on rajattu TTF:n kuukausituotteisiin ja se on kestoltaan väliaikainen, haitallisten markkinavaikutuksien voidaan odottaa olevan rajallisia ja siedettäviä.

Hintakatto voisi kuitenkin luoda painetta sopimusten uudelleenneuvottelulle. Myyjät, jotka ovat tyytymättömiä hintakattoon, saattavat sopimusehtojensa rajoissa vaatia muutoksia sopimuksen hinnoitteluun tai irtisanoa sopimuksen ja yrittää neuvotella sen uudelleen paremmilla ehdoilla. Lisäksi hintakatolla voidaan olettaa olevan vaikutus uusien jälleenmyyntisopimusten ehtoihin.

Kaasun kuluttajien maksamaan hintaan esitetyllä hintakatolla ei olisi suoraa vaikutusta, mutta TTF-kuukausituotteen ollessa yleinen viitehinta, sen rajaamisella olisi kuitenkin laajoja vaikutuksia markkinoilla. Mitä suorempia vaikutuksia kuluttajahintoihin haluttaisiin, olisi hintakaton oltava hyvin matalalla. Tämä taas johtaisi kaasun toimitusvarmuuden riskeihin, energiankäytön tehostamisen ja säästämisen vähenemiseen sekä markkinahäiriöihin.

Futuurimarkkinoihin kohdistuva hintakatto johtaisi todennäköisesti vähäisempään tulevaisuuteen kohdistuvaan kaupankäyntiin. Tämä voisi lisätä painetta spot-markkinoilla ja lisätä hintojen vaihtelua kokonaisuudessaan. Hintakatto voisi myös johtaa kaasukaupan siirtymiseen vaihtoehtoisille markkinoille, mikä tekisi hintakatosta tehottoman. Mikäli tavoitteena ei olekaan suitsia TTF-futuurien hintoja, vaan korjata nimenomaan niiden roolia benchmark-hintana, kyseisen sivuvaikutuksen merkitys on vähäisempi.

Mahdollinen riski on myös, että kaasukauppaa alettaisiin siirtää jopa Britannian NBP -hubiin, jota EU-sääntely ei koske. Myös maatieteellinen painottuminen olisi mahdollista, eli kaasukaupan siirtyminen kauemmas TTF:n vaikutusalueesta, esimerkiksi Välimeren maihin.

Lisäksi kaupankäynti voi siirtyä OTC-markkinoille, mikä voidaan nähdä negatiivisena kehityksenä. Vähemmän läpinäkyvään OTC-kaupankäyntiin siirtymä muodostaa osapuolille suurempia riskejä, ja saattaa olla mahdollista vain suurille ja vakavaraisille markkinatoimijoille. Siirtymä tarkoittaisi myös kaupankäynnin siirtymistä valvonnan ja sääntelyn ulkopuolelle.

Lisäksi toimitusvarmuus voisi heikentyä sen myötä, että toimittajan viivästyttäisivät toimituksia hintakaton ollessa käytössä.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä viranomaisvaikutuksia kansallisella tasolla. Komissio on arvioinut sen omien henkilöstöresurssitarpeiden lisääntyvän. Lisäksi mekanismi edellyttäisi lisäresursseja ACER:n toimintaan, sillä asetuksella säädettäisiin

siihen kohdistuvista uusista tehtävistä liittyen kaasumarkkinoiden valvontaan ja komission avustamiseen.

Komissio on ehdotuksessaan huomauttanut, että esitetty markkinoiden korjausmekanismi olisi ennennäkemätön interventio Euroopan vapailla ja yhdentyneillä kaasu- ja rahoitusmarkkinoilla, ja että sillä voi olla ennakoimattomia vaikutuksia. Etukäteen tunnistamattomien vaikutusten vuoksi esitys sisältää vahvat ehdot ja turvarajat sekä valvontamekanismin. Yleisellä tasolla esitetyn mekanismin vaikutuksia rajoittaa ehdotetun asetuksen lyhyt voimassaoloaika.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM (2022) 668 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Maria Kekki (TEM), 029 504 7108
Erityisasiantuntija Katariina Särkänne (TEM), 029 504 7440
Erityisasiantuntija Elina Johansson (TEM), 029 504 7327
EU-erityisasiantuntija Eero Karjalainen (VNK), 029 516 0670

VAHVA-tunnus

EU/1505/2022

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet